

Nr 8.

Ankom till Riksdagens kansli den 4 mars 1913 kl. 6 e. m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8,
i anledning av en av herr Henrikson i Heberg inom
Andra kammaren väckt motion, nr 164, om skrivelse till
Kungl. Maj:t angående utfärdande av vissa föreskrifter
i fråga om utarrendering av prästerskapets löneboställen.*

I en inom Andra kammaren väckt, till kammarens fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 164, har herr Henrikson i Heberg hemställt, att Riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla om utfärdande av lika föreskrifter som de, vilka innehållas i den i motionen nämnda kungörelsen av den 15 april 1904, även beträffande de prästerskapets löneboställen, som skola utarrenderas i enlighet med förordningen av den 15 september 1911, samt att dessa föreskrifter måtte komma att gälla sådana lägenhetsinnehavare, som bebo dem själva tillhöriga, före den 1 januari 1913 uppförda byggnader eller före arrendeperiodens början innehaft torplägenheter, vilkas därå uppförda byggnader äro torparnas enskilda egendom.

Beträffande motiveringen till nämnda hemställan hänvisas till motionen.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott har i sitt utlåtande (nr 1) lämnat en historik över frågan, vilken historik här i sammanträngd form återgives.

Med anledning av Riksdagens skrivelse nr 50 den 26 april 1902 utfärdades den 15 april 1904 kungl. kungörelse angående beredande av tryggad besittningsrätt åt innehavare av vissa lägenheter å prästerskapets löningshemman. *Kungl.
kungörelsen
den 15 april
1904.*

Kungörelsen stadgar, att vid upprättandet av arrendeförslag beträffande *Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 12 saml. 1 avd. 6 häft. (Nr 8).*

fande sådan ecklesiastikstaten anslagen egendom, som skall genom Konungens befallningshavandes och vederbörande domkapitels försorg i enlighet med föreskrifterna i nådiga breven den 12 november 1858 och den 11 juli 1862 utarrenderas, förrättningsmännen skola verkställa undersökning, huruvida å egendomen finnas några lägenhetsinnehavare, som bebo dem själva tillhöriga, före den 1 januari 1904 uppförda byggnader, samt i sådant fall ej mindre avgiva yttrande, huruvida lägenhetsinnehavaren må kunna utan men för egendomens skötsel vid lägenheten bibehållas, än även för lägenheten föreslå lämplig avgäld.

Därjämte förordnas, att Konungens befallningshavande och domkapitlet, därest de vid prövning av arrendeförslaget finna sådan lägenhetsinnehavare kunna utan men för egendomens skötsel vid lägenheten bibehållas, skola äga bland arrendevillkoren intaga sådana bestämmelser, genom vilka lägenhetsinnehavaren och hans hustru förbehålles att mot utgörande till arrendatorn av avgäld, som i sammanhang härmed skall fastställas av Konungens befallningshavande och domkapitlet, kvarbo å lägenheten till arrendeperiodens slut, om de så länge leva samt Konungens befallningshavande och domkapitlet ej under arrendetiden på grund av deras uppförande eller underlåtenhet att utgöra avgälden finna anledning dem genom uppsägning från lägenheten skilja, ävensom att Konungens befallningshavande och domkapitlet jämväl skola äga att beträffande sådan före den 1 januari 1904 tillkommen lägenhet, vilken anses för egendomen, vara den finnes, medföra väsentligt gagn, meddela så beskaffat stadgande, att lägenhetens bibehållande till arrendeperiodens utgång göres oberoende av innehavarens fränfalle eller lägenhetens överlåtande på annan person.

Kungl. förordningen den 15 september 1911. I kungl. förordningen den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskapets löneboställen — till vilka numera, jämlikt ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910, räknas all den fasta egendom, som är anslagen till avlöning, icke till bostad, åt prästerskapet i territoriella församlingar, jämväl sådan fast egendom, vars avkomst ingår till prästerlig löneregleringsfond — föreskrives beträffande lägenhetsinnehavare å löneboställen, att vid utarrendering av löneboställe i enlighet med bestämmelserna i berörda förordning skall iakttagas vad i kungl. kungörelsen angående beredande av tryggad besittningsrätt åt innehavare av vissa lägenheter å prästerskapets löningshemman den 15 april 1904 stadgas beträffande sådana lägenhetsinnehavare, som bebo dem själva tillhöriga, före den 1 januari 1904 uppförda byggnader.

Härefter yttrar utskottet följande:

»Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, är det ena av motionärens önskemål, nämligen att föreskrifterna i kungl. kungörelsen den 15 april 1904 skola utsträckas att gälla även beträffande de prästerskaps löneboställena, som skola utarrenderas i enlighet med kungl. förordningen den 15 september 1911, redan förverkligat. Sistnämnda kungl. förordning innehåller just den föreskrift beträffande lägenhetsinnehavarna, som motionären begärt.

*Andra kam-
marens
fjärde tillfäl-
liga utskott.*

Motionären yrkar emellertid dessutom, att den i viss mån tryggade besittningsrätten måtte utsträckas till dem, som bebo dem själva tillhöriga efter den 1 januari 1904 men före den 1 januari 1913 uppförda byggnader.

Sistnämnda lägenhetsinnehavares ställning torde visserligen, enligt vad utskottet inhämtat, komma att bli föremål för behandling av den av Kungl. Maj:t den 10 juni 1912 tillsatta kronolägenhetskommissionen. Innan bestämmelser rörande dessa lägenhetsinnehavares besittningsförhållanden kunna bli antagna, är dock ett måhända avsevärt dröjsmål oundvikligt. Kronolägenhetskommissionen torde, enligt vad utskottet erfarit, först om något år kunna framlägga förslag till hithörande ärendens ordnande i hela deras omfattning. Under väntetiden kan ställningen för de lägenhetsinnehavare, som uppfört sina byggnader efter den 1 januari 1904, bli synnerligen svår, då arrendatorerna äro oförhindrade att låta vräka dem eller av dem utkräva oskäligen avgälder.

Det synes därför utskottet vara önskvärt, att ifrågavarande lägenhetsinnehavares ställning provisoriskt tryggas i avvaktan på en allmän lagstiftning rörande hithörande frågor. Ett sådant provisorium bör icke kunna föregripa denna allmänna lagstiftning, då här endast avses, att vissa redan nu gällande föreskrifter utsträckas att omfatta vissa smärre grupper av lägenhetsinnehavare, som under nuvarande förhållanden icke med någon trygghet kunna bebo sina lägenheter.

Ett dylikt utsträckande kan däremot icke gärna ske beträffande de av motionären nämnda torplägenheterna, då dessa icke äro nämnda i kungl. kungörelsen den 15 april 1904. Utfärdande av de lika föreskrifter för i senare tid tillkomna torplägenheter, som motionären begär, torde sålunda icke kunna äga rum.

Utanför de nu ifrågavarande föreskrifternas räckvidd komma även alla de lägenhetsinnehavare, som bebo lägenheter å till boställena hörande skogs- och hagmark, och för vilka behovet av mera tryggade besittningsförhållanden är ej mindre stort. Enligt 1 § i kungl. förordningen den 15

september 1911 är nämligen bostälленas skogs- och hagmark undantagen från förordningens bestämmelser och ställd under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

Då de första nya löneregleringarna för prästerskapet infalla redan år 1914, böra föreskrifter i av utskottet angiven riktning utfärdas snarast möjligt.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet med anledning av herr Henriksons i Heberg förevarande motion hemställa, att Andra kammaren ville för sin del besluta, det Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att de föreskrifter i kungl. kungörelsen den 15 april 1904 angående beredande av tryggad besittningsrätt åt innehavare av vissa lägenheter å prästerskapets löningshemman, som enligt kungl. förordningen den 15 september 1911 skola iakttagas vid utarrendering av ecklesiastika lönebostälлен, måtte utsträckas att gälla sådana lägenhetsinnehavare å dessa bostälлен, som bebo dem själva tillhöriga, före den 1 januari 1913 uppförda byggnader.»

*Andra kam-
marens
beslut.*

Andra kammarens beslut utföll i enlighet med utskottets hemställan. Sedan ärendet därefter överlämnats till Första kammaren, har detsamma hänvisats till förberedande behandling av dess första tillfälliga utskott.

Utskottet.

I kungl. förordningen angående utarrendering av prästerskapets lönebostälлен den 15 september 1911 föreskrives, bland annat: Löneboställe skall i allmänhet utarrenderas särskilt för sig. Där så finnes lämpligt, må flera inom ett pastorat belägna bostälлен, vilkas avkastning skall tjäna samma ändamål, upplåtas under ett arrende eller ett boställe utarrenderas i flera lotter.

Enligt utskottets mening bör uttrycket lotter i detta sammanhang hava sin tillämpning även på de lägenheter, som i motionen omförmälas. Tvivelsutan vore också för nu avsedda lägenhetsinnehavare förmånligast, om de finge direkt med vederbörande myndighet träffa avtal om sina lägenheter och sålunda bliva självständiga arrendatorer. Därigenom erhöle de optionsrätt jämte andra förmåner, varom meranämnda kungl. förordning stadgar, eller, med andra ordalag, en verkligt tryggad besittningsrätt till sina lägenheter. Ifrågavarande utväg synes således utskottet böra företrädesvis anlitas.

Utskottet antager, att antalet lägenhetsinnehavare, som å prästerskapets löningshemman bebo dem själva tillhöriga, efter den 1 januari 1904 uppförda byggnader, icke är särdeles stort. Kungl. kungörelsen den 15

april 1904 bör hava verkat hämmande härutinnan. Men då dessa lägenhetsinnehavare, i den mån de finnas, icke med önskvärd trygghet bebo sina lägenheter, alldenstund vid blivande utarrendering det kan inträffa, att ett dylikt område med avseende på detsammans belägenhet eller andra förhållanden befinnes icke lämpligen böra utarrenderas såsom en särskild lott, i vilket fall ovan angivna utväg icke står till buds, förty anser utskottet, i likhet med Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, vars ståndpunkt sagda kammare biträtt, att skydd i omhandlade hänseende bör i görligaste mån beredas nämnda lägenhetsinnehavare.

Då utskottet sålunda icke, utöver vad i det föregående anförts, har något att erinra mot Andra kammarens beslut i ärendet, får utskottet, under hänvisning i övrigt till den av Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott till stöd för dess hemställda förebragta motivering, föreslå,

att Första kammaren ville för sin del besluta, det Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att de föreskrifter i kungl. kungörelsen den 15 april 1904 angående beredande av tryggad besittningsrätt åt innehavare av vissa lägenheter å prästerskapets löningshemman, som enligt kungl. förordningen den 15 september 1911 skola iakttagas vid utarrendering av ekklesiastika löneboställen, måtte utsträckas att gälla sådana lägenhetsinnehavare å dessa boställen, som bebo dem själva tillhöriga, före den 1 januari 1913 uppförda byggnader.

Stockholm den 4 mars 1913.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Hammarskjöld, Hallberg, Sandler, Bergqvist, Malmberg, Oscar Olsson och Valerius Olsson.